DURAY ZSUZSA

Nyelvtervezés a Ferö-szigeteken*

The purpose of this paper is to take account of the intentional language planning processes, evolving on the Faroe Isles, that result from the long-standing language contact situation between Faroese and Danish. A short introduction is made to the historical and linguistic background of the present efforts to purify Faroese from Danish and other loanwords. Brief references are provided to the institutions and individuals taking part in the construction of the language policy and in the conscious preservation of earlier forms of Faroese. Next, I describe the specific measures taken on the levels of phonology, morphology, syntax, semantics, ortography and mostly of the Faroese lexicon to eliminate mostly Danish and English influence. We need to see that the neologisms introduced by Faroese language planners can only take root in the language, when they are met with general enthusiasm among the members of the speech community. In the summary I suggest further investigation into the attitudes of the Faroese language community towards purification, the efforts of language planners and the introduction of neologisms.

1. Bevezető

Ennek a dolgozatnak a célja, hogy áttekintse a feröi és elsősorban a dán közötti évszázados kontaktushelyzet eredményeképpen kialakult, nyílt és intézményes formában vállalt nyelvtervezési és nyelvtisztítási törekvések hátterét és módszereit. A bevezető után a dolgozat második részében bemutatom azt a történelmi és nyelvi hátteret, amely a mai nyelvpolitikai törekvések alapját képezi. Látni fogjuk, hogy a feröi nyelv egyes szavainak és kifejezéseinek formáját és használatát a feröi mint önálló nyelv létezésétől fogva nyelvtervezők szabályozzák. Szó esik a nyelvtervezés intézményes kereteiről is. A 3. rész azt foglalja össze röviden, hogy mi jellemzi Feröer beszélőközösségének mai nyelvi szokásait. A 4. részben azt kívánom megvizsgálni, hogy a nyelv tisztítását célzó törekvések milyen formát öltenek a nyelv különböző szintjein. Elemezni fogom tehát mindazokat a

* A szigeteket az egyes nyelvek különbözőképpen nevezik. Munkámban a Ferö-szigetek elnevezést részesítem előnyben, mivel több indoeurópai nyelv is hasonlóképpen használja. Így például utalok a német die Färöischen Inseln, az angol The Faroes, vagy The Faroe Islands formákra. Túl mesterkéltnek tűnne a lengyel szószerinti fordítását használni: Birka-szigetek.

Nyelvtudományi Közlemények 98. 250–262.

fonológiai, morfológiai, lexikai, szintaktikai, szemantikai és ortográfiai változásokat, amelyek indirekt nyelvi folyamatok és a nyelvtervezés eredményei. A lexikai purista törekvések eredményei a leglátványosabbak, ezért az összegző rész után a feröi neologizmusok egy rövidebb listája következik képzésük módjának ismertetésével. Ugyancsak itt találjuk az írott nyelv kialakulásának folyamatát bemutató szövegrészleteket, amelyek segítségül lehetnek a mai írott nyelv hangtani sajátosságainak megértésében[1].

2. Történelmi és nyelvi háttér

A Skócia és Izland között félúton fekvő Ferö-szigetek a dán korona alá tartozik, de 1948 óta önálló kormányzattal rendelkezik. Hivatalos nyelve azóta a feröi, amelyet közel 44.000-en beszélnek anyanyelvükként hazájukban és mintegy 10.000-en Dániában. A szigeteket az első hódítók a viking korban telepítették be i. sz. 800 körül, majd 1380-ban a Dán-Norvég Királyság alá kerültek. A közigazgatás, az egyház és az igazságszolgáltatás nyelve a dán lett, az egyetlen, amelyet írásban használtak.

A nyelv legrégebbi dokumentumai (Seyðabrævið, 1298) óészaki nyelven íródtak, amelyben már mutatkoztak egy külön dialektus kialakulásának jelei. Jens Christian Svabo 18. századi néprajzi gyűjtéseinek nyelve már alig tért el a mai feröitől. Balladáit saját ortográfiájával jegyezte le, megteremtve ezzel az írásbeliség alapjait. Svabo volt az, aki az 1780-as években felhívta a figyelmet arra, hogy a feröit kihalás fenyegeti, és arra buzdította honfitársait, hogy hagyjanak fel a feröi használatával. Úgy vélte, véget kell vetni a dán és a feröi keveredésének. A dán hivatalos nyelvvé válása 1380-ban olyan nyelvi helyzetet hozott létre, amelyben a nyelvi közösség tagjai a dánt többnyire írásban és formális beszédhelyzetekben használták, ám ezt a feröi fölé helyezett dánt a mindennapi társalgásban elkerülték. A feröi nyelvjárásaival együtt a dán alá helyezett, a szigetek mindenkori beszélt, illetve otthon használt nyelvévé vált. Ez a diglosszia egy különleges megvalósulási formája, amely az évszázadok során mindössze annyiban változott, amennyiben a két nyelv alá-, illetve fölérendelt státusa felcserélődött. Az erősen danizálódott beszélt feröit vélhetjük az alacsony, stigmatizált változatnak, míg az elizlandiasított írott feröit a magas, a nyelvtervezők által előnyben részesített változatnak. Ez a jelenlegi nyelvi helyzet számos reform eredménye.

[1] A jelen dolgozat alapját képező kutatómunkát egy tórshavni tanulmányút során végeztem. Köszönettel tartozom a Fróðskaparsetur Føroya nyugalmazott professzorának, Jóhan Hendrik W. Poulsennek és munkatársának, Marjun Simonsennek, akik a dolgozat írása és a feröi nyelvi helyzet megismerésében segítették munkámat. Hálás vagyok Patat Bencének, aki a skandináv nyelvek szinkrón és diakrón jellemzőit is megvilágította számomra.

Poulsen (1980) azt írja, hogy a nyelvi reformokat két csoportra, külsőkre és belsőkre oszthatjuk. A külső reformok közé tartoznak azok a főképpen nyelvpolitikai törekvések, amelyeket a törvényhozó testületeken keresztül juttattak érvényre a nemzeti ébredés idején, a 19. század második felében. A feröi nyelvi közösség addig tartotta természetesnek a dán domináns helyzetét, ameddig be nem vezették a dán kötelező oktatását. A törvény szerint a feröit nem volt szükséges tanítani, kizárólag a dán jobb megértetéséhez lehetett használni. A társadalmi elégedetlenséget reformok sorozata követte. 1854-ben a parlament engedélyezte mind a feröi nyelv oktatását, mind a feröi nyelven történő oktatást. További feszültségeket okozott, hogy a tantervet dán mintára tervezték és a tankönyveket is dánul írták. (A mai napig nem sikerült ezt a problémát teljes mértékben kiküszöbölni.) Később a feröi írott és beszélt nyelvi változatát is kötelezővé tették. Nauerby (1996) szerint ebben az időszakban teljes nyelvi káosz uralkodott, amelynek eredményeképpen még az 1930-as években is voltak feröiek, akik se dánul, se feröiül nem tanultak meg helyesen írni. A 19. század végén egyre több területen került domináns szerepbe a feröi, mígnem 1840-ben önálló, hivatalos nyelvvé vált.

Nem a külső, hanem sokkal inkább a belső reformok jelentik az alapját annak a folyamatnak, amelynek során saját írásbeliséggel rendelkező, önálló feröi nyelv jött létre. Ezek a reformok a feröi kodifikálására, vagyis az írott nyelv megteremtésére törekedtek. A svaboi hagyomány a kiejtésen alapuló helyesírást részesítette volna előnyben, de Hammershaimb hamar felismerte, hogy a feröi dialektusok fonetikai eltérései olyan jelentősek, hogy a feröi írott nyelv létrehozásakor más módszerekhez kell folyamodni. Hammershaimb az ún. etimológiai módszer segítségével kívánta rekonstruálni az óészaki helyesírást és hangsúlyozni a feröi és az óészakihoz legközelebb álló izlandi közeli rokonságát. Éppen Hammershaimb javaslatára került bevezetésre például a kommunikatív funkcióval nem rendelkező óészaki dentális frikatíva (ð/Ð) (man – maður [μΕαωΥρΚ]< (ON) maðr (Svabo: me*f*avur)). Hammershaimb ezzel az újítással is az írott és a beszélt nyelv közötti távolság elmélyülését segítette elő, szemben Jakobsen törekvésével, amely szerint az írott nyelv kommunikatív funkcióját szükséges hangsúlyozni. A gyakorlati szempont érvényesítése Jakobsen szerint a nyelv könnyebb elsajátíthatóságát is eredményezheti. Ortográfiáját arra a fővárosi, tórshavni dialektusra alapozta, amely legintenzívebben a dán hatása alatt állt.

Az intellektuális szinten folyó vita során Hammershaimb javaslatáról úgy tartották, hogy azzal, hogy az óészakihoz legközelebb álló izlandi nyelvi, elsősorban fonológiai sajátosságait honosította volna meg a feröi írott nyelvben, a feröi kihalását segítette volna elő. Sőt, a szimbolikus szint felértékelődésével egyre nehezebbé vált volna az írott nyelv elsajátítása a beszélt nyelv alapján. Az etimológiai módszer előnyének tartották viszont, hogy semlegesíthette volna a

dialektusok közti különbségeket. Jakobsent a feröi eldánosításával vádolták. Hiába vélte úgy Jakobsen, hogy a „havnarmál" (tórshavni dialektus) válhat a feröi domináns dialektusává, írott formája nem számíthatott széles körű támogatottságra.

A rövid életű broyting egy olyan ortográfia, amelyben mindkét reformer elképzelései ötvöződtek (vö. adattár), mégis a Hammershaimb-féle ortográfiát sikerült később keresztülvinni. Így a nyelvtervezés alapjául a feröi egy régebbi formája szolgál ma is. A mai nyelvtervezés főszereplője, Poulsen meggyőződése szerint az erősödő dán hatást éppen az írott nyelv izlandi orientációja csökkenti. Ezzel szemben Nauerby (1996) azt állítja, hogy a várakozásokkal ellentétben a konzervatív írott nyelvnek máig nem sikerült az eldánosodó beszélt nyelvhez közelítenie.

A feröi ápolására, az új nyelvhasználati területek szavainak megalkotására kialakultak a feröi nyelvtervezés intézményes keretei[2], elsőként a *Føroya Málfelag* (Feröi Nyelvi Társaság) 1930-ban, amelyet 1952-ben a *Føroya Fróðskaparfelag* (Feröi Tudományos Társaság) megalapítása követett. A társaság saját nyelvi intézetet (*Málstovan*) és bizottságot hozott létre. 1980-ban hívták életre a *Málnevndin* (Nyelvi Tanács) intézményét, amely feladatául tűzte ki új feröi szavak gyűjtését, a nyelvi tanácsadást, valamint szólisták és szótárak készítését. A tanács ezen kívül felhívja a társadalom figyelmét a szavak helyes és helytelen használatára; teszi ezt a média[3] segítségével és saját kiadványán, az *Orðafar*on keresztül. Legfontosabb feladatának azt tartja, hogy megtalálja azokat a feröi szavakat, amelyek helyettesíthetik a dán megfelelőket vagy más idegen, elsősorban angol szavakat. A tanácsnak meggyőződése, hogy a feröi társadalomnak óriási szüksége van nyelvi tanácsadásra, hiszen a feröi fennmaradását rengeteg idegen szó veszélyezteti. A Feröi Akadémia, majd az 1965-ben létrehozott *Fróðskaparsetur Føroya* (Feröi Egyetem) vállalta fel a feröi neologizmusok kártyakatalógusba rendezését, aminek eredménye az Akadémiával együtt 1998-ban kiadott feröi egynyelvű szótár (Føroysk Orðabók).

[2] Jelen dolgozatnak nem képezi részét a lexikográfusok tevékenységének jellemzése. Vitathatatlan ugyanakkor, hogy a feröi nyelv kodifikálására pozitív hatással van a purista módszerekkel szerkesztett szótárak szóanyaga (vö. Jakobsen – Matras 1927–1928; Poulsen 1974), amelyeket a szerzők kiejtési és nyelvtani instrukciókkal láttak el. A dán jövevényszavak helyett a feröi mesék és balladák világából feleleventett (vö. Hammershaimb 1891; Jakobsen 1898–1901), óészaki és izlandi szavak kerültek ezekbe az ún. előíró szótárakba, amelyek nem követik az aktuális nyelvhasználatban előforduló formákat. Igaz, hogy az újabb dán-feröi szótárba (1995) már beszélt nyelvi szavakat is felvettek a szerzők, azonban alacsony stílusértékűnek jelölik őket.

[3] 1957-ben kezdte meg működését a feröi rádió (Útvarp Føroya), 1984-ben a feröi televízió (Sjónvarp Føroya). Annak ellenére, hogy a szigeteken is egyre több műsort készítenek feröi nyelven, a televízióműsorok mindössze egyharmadát teszik ki a feröi nyelvűek. Az idegennyelvű műsorok közül is csak keveset látnak el feröi feliratozással.

3. Nyelvi szokások, nyelvpolitika, nyelvtervezés

A feröi egynyelvű szótár szerkesztésében jelentős szerepet kapott J. H. W. Poulsen, a mai nyelvtervezés vezető egyénisége. Nézete szerint az izlandinak meghatározó szerepet kell tulajdonítani a feröi nyelvtervezési folyamatokban. A dán szavakat mindenféleképpen el kell kerülni az írott és a beszélt nyelvben egyaránt, de a nyelvtervezés médiuma az írott nyelv, amelyen keresztül a beszélőközösség nyelvhasználati szokásait formálhatjuk. Az írott nyelv tervezésekor a régi, óészaki szavak felélesztésére, azok szemantikai jelentésbővítésére, az izlandiból való kölcsönzésre és a neologizmusok létrehozására kell támaszkodni. Poulsen szerint fontos, hogy az anyanyelv fejlesztésének ügyét olyan nyelvészek kezébe adják, akik ismerik a nyelv anatómiáját és nyelvészetileg megalapozott nelogizmusokat tudnak létrehozni. Létezik tehát egy, az izlandit követő nyelvpolitika, amely az írott nyelvnek tulajdonít fontos szerepet a nemzeti nyelvi norma megteremtésében, míg a dán hatása is egyre erősebben jelentkezik a beszélt nyelvben. A nyelvmegőrzés izlandi irányultsága miatt egyre nagyobb eltávolodás figyelhető meg a dán szavakkal tarkított beszélt nyelvtől. Ezt a Hammershaimb-féle ortográfia is elősegíti. A tömegtájékoztatási eszközökön és a nyelvi tanács kiadványain keresztül is népszerűsített feröi neologizmusok nem gyökereznek meg olyan mértékben a beszélt nyelvben, mint a modern kultúra részét képező dán jövevényszavak. Egy 1991-ben végzett koppenhágai vizsgálat szerint a feröi neologizmusokat csak kevés anyanyelvi beszélő használja; ismerik és tisztában vannak a „helyes feröivel", de ezeket a beszélt nyelvben nem használják. A nyelvi helyzet tehát lényegében ugyanaz, mint Hammershaimb idejében: a danizált beszélt nyelv mellett létezik egy izlandiasított írott nyelv. A nyelvtervezők törekvéseihez a beszélőközösség nem minden része viszonyul pozitívan, úgy érzi, hogy egy intellektuális csoport egy új feröit kíván létrehozni, amely nem veszi figyelembe a beszélt nyelv sajátosságait, tehát sokkal inkább kellene a feröit az izlandi hatása alól mentesíteni, mint a dántól.

A feröi szakirodalom különbséget tesz nyelvtervezés (*málrøkt*) és nyelvvédelem/purizmus (*málreinsing/purisma*) között olyan módon, hogy ez utóbbit tisztán nyelvészeti természetű nyelvtervezésnek tekinti, amely a nyelvtisztítás módszertanával foglalkozik, míg az előbbi mindazokat a folyamatokat érinti, amelyek a nyelv szerepköreinek és színtereinek bővítésében vállalnak szerepet. A feröi nyelvtervezés célja az ún. régi feröi szavak felelevenítése, az idegen, elsősorban a dán jövevényszavak neologizmusokkal való helyettesítése, valamint a dán affixumok helyett feröiek alkalmazása.

4. A purizmus területei

A fonológiai purizmus az idegen hangok, illetve hangkapcsolatok kizárására törekszik. Az alábbiakban azokra a fonológiai változtatásokra adok példát, amelyek során a dán monoftongusait a feröiben a diftongusok váltották fel, vagy a diftongus minőségében következett be változás:

d. y [y] = f. ý [UI]
d. *type* = f. *týpa* 'típus'
d. *typisk* [y] = f. *týpiskur* 'tipikus'
d. *myte* [y] = f. *mýta* 'mítosz'

d. y [y] = f. y [I]
d. *symbol* = f. *symbol* 'szimbólum'

d. y [y] = f. ú [ju]
d. *cykel* = f. *súkkla* 'kerékpár'
d. *sylte* = f. *súlta* 'lekvár, befőzni'
d. *syltetøj* = f. *súltutoy* 'lekvár'

d. [t¿i] = f. [t•i]
d. *tøj* = f. *toy* 'ruhadarab' (a feröiben gyakran feröietlennek tartott dán szó)

A feröi beszélt nyelvben előforduló dán elő- és utótagok az ún. szinkópa korszakban (i. sz. 500–600) eltűntek az óészakiból; alnémet közvetítéssel kerültek a dánba, majd onnan a feröibe. A nyelv tervezői szerint tehát ezek a képzők idegen eredetűek, a beszélt nyelvben előfordulnak ugyan, de mindenképpen alacsony stílusértékűnek tekinthetők. A feröi beszélt nyelvben néhány kivételtől eltekintve ezek a dán képzők használatosak. Gyakori használatuk annak köszönhető, hogy a feröiben új jelentést kaptak.

d. *an-* = f. *an*
d. *be-* = f. *be-*
d. *er-* = f. *er-*
d. *for* = f. *for-*
d. *ge-* = f. *ge-*
d. *-hed* = f. -heit
d. *-else* = f. *-ilsi*
d. *-eri* = f. *-arí*

Az alnémet képzők kiküszöbölésének módja a képző nélküli, önálló feröi neologizmus létrehozása a danizált változat mellőzésére:

d. *berømt* > f. *berømtur* > f. *viðagitin* 'híres'

d. *besøg* > f. *besøk* > f. *vitjan* 'látogatás'

d. *følelse* > f. *følilsi* > f. *kensla* 'érzés'

d. *drikkeri* > f. *drekkari* > f. *drekking* 'ivászat'

A feröi verbumnyelv, a feröiek a nyelvtervezők szerint mégis idegenül hangzó főnevekkel és főneves szerkezetekkel zsúfolják tele a mondatokat. Ezekre a szerkezetekre rengeteg példát találhatunk a feröi médiában:

f. *Ibúgvatalið er 10.000*. 'A lakosság száma 10.000.' = f. *Har* <u>*búgva*</u> *10.000 fólk*. 'Itt 10.000 ember lakik.'

Mivel az újnorvég nyelv (nynorsk)[4] is igeközpontú és közelebb áll az óészakihoz, mint a dán, a nyelvi tanács a nyelvtervezés során az izlandi mellett igyekszik e nyelv sajátságait is figyelembe venni. A puristák a passzív szerkezeteket sem tartják feröi vagy óészaki sajátosságnak, ezért javasolják elkerülni őket:

f. Seyðarhøvd <u>verða etin</u> av nógvum føroyingum. = f. Nógvir føroyingar <u>eta</u> seyðarhøvd. 'Sok feröi eszik birkafejet.'

A leglátványosabb a lexikai helyettesítés, a dán vagy más idegen eredetű szavak feröivel való helyettesítése (vö. adattár):

a. *compact disk* = f. *fløga* 'CD'

a. *helikopter* = f. *tyrla* 'helikopter'

Sok esetben neologizmusokat úgy hoznak létre, hogy egy kevésbé használatos régi feröi szó új jelentést kap:

f. *skíggi* 'fény- és füstnyílás a füstösszoba tetején' > 'képernyő'

Máskor a neologizmus egy használatban lévő szó új jelentéssel bővült változata:

f. *vel* 'farktoll' > 'repülőgép farka'
f. *klædningur* 'ruha' > 'vakolat'

A feröi purista törekvések szemantikai szinten a dán összetett szavak tükörfordításának és az idiómák szó szerinti lefordításának elkerülésére irányulnak, mert jelentésük nem jósolható meg a feröiben, vagy mögöttük a dán gondolkodásmód húzódik meg:

[4] A 19. században Ivar Aasen által a régi norvég dialektusokból létrehozott írott nyelv, amely ma a bokmål mellett a Norvégia második hivatalos nyelve.

d. *det hænger ikki på træerne* 'ilyen nem lóg/terem minden fán' > f. *tað liggur ikki undir hvørjum steini*. 'ilyen nem fekszik minden kő alatt' (A szó szerinti fordítás elterjedt a beszélt nyelvben: f. *tað hongur ikki á trøunum*.)

Az ortográfiai purizmus az idegen jelek kiküszöbölésére törekszik. A dán ábécé betűit a feröi megfelelőkben az alábbiak szerint változtatták meg:

d. *cigar* = f. *sigar* 'szivar'
d. *cigaret* = f. *sigarett* 'cigaretta'
a. *cowboy* = f. *kovboy* 'cowboy'
d. *zebra* = f. *sebra* 'zebra'
d. *telefax* = f. *telefaks* 'telefax'
a. *pizza* = f. *pitsa* 'pizza'
a. *chips* = f. *kips* 'chips'
a. *juice* = f. *djús* 'gyümölcslé'
a. *yoga* = f. *joga* 'jóga'

Álljon itt egy példa a neologizmusok létrehozásának egy módjára. A korábban említett nyelvtervező, J. H. W. Poulsen alkotta a *telda* 'számítógép' szót 1984-ben, a beszélt nyelvben használatos *computari* helyettesítésére. Kifogásként az merült fel, hogy a *c* nem tagja a feröi ábécének, és az angol eredetű, de feröi képzővel ellátott szó idegenül hangzik. A *telda* népszerűségét rövidségének és könnyű kombinálhatóságának köszönheti. A képzés alaptétele volt az óészaki lehetőségek figyelembevétele is. A főnevet a *tal* 'szám' szóból képezte Poulsen az *-iþō* germán képző felhasználásával (a képző a mai feröiben *-d*, *-ð*, *-t* változatokban fordul elő). Az i-umlaut révén a *tal* szóból így a *teld* alakot kapjuk, amely 'számítástechnika' jelentést kapott. A főnévi igenév képzőjének hozzáadásával jött létre a *telda*, amely azt jelenti, hogy 'számítógéppel feldolgoz'. Ezzel megegyezik a 'számítógép' jelentésű *telda*, amely a gyenge nőnemű főnevek leggyakoribb képzőjének hozzáadásával jött létre.

5. Összegzés

Kétségtelen, hogy a modern feröi nyelv az intézmények és a nyelv ápolását felvállaló nyelvészek purista törekvéseinek eredménye, s mára a szigetek többségi nyelvévé vált. A dánt egyértelműen kisebbségi nyelvnek tekintik, elismerve azt, hogy a fiatal nemzedék nyelvi szokásaiban az angolszász és a dán jövevényszavak használatának javára bekövetkeztek bizonyos változások. A nyelvtervezők akarata ellenére a beszélt nyelv – elsősorban lexikai szinten – érezhetően danizálódott, azonban ezek a nyelvi választásban bekövetkezett változások az írott nyelvet érintetlenül hagyják. Simonsen úgy véli, a nyelvtervezők jövőbeni feladata, hogy még több olyan nyelvészt képezzenek ki, akik nyelvi tanácsadással, valamint szervezett nyelvtervezéssel ápolják a többségi nyelvet. Bartha

(1999) szerint ugyanakkor a szervezett lépések, a fölülről jövő mozgalmak önmagukban sikertelenek, ha nem kíséri őket nagy mérvű társadalmi-közösségi támogatottság. A feröi nyelvtervezésre vonatkozó kutatások elsősorban a nyelvtervezői tevékenység, a különböző nyelvi szinteken, jórészt a lexikonban alkalmazott változtatások elemzésével foglalkoznak. Hiányoznak azok a tanulmányok, amelyek a feröi beszélőközösség nyelvtervezéssel, a neologizmusok terjesztésével kapcsolatos attitűdjeit vizsgálná. A kérdés tehát, hogy az intézményes erőfeszítések a társadalom részéről mennyire élveznek támogatottságot, a tudatos nyelvtervezési tevékenységet pedig kísérik-e tervezetlen társadalmi folyamatok.

Neologizmusok (nýggjyrði)

Az alábbiakban példákat láthatunk a feröi neologizmusok képzésének módjára. Először a neologizmusokat tüntetem fel, majd bemutatom, hogyan alkották őket (lehet szó új képzésekről, összetételekről vagy jelentésbővült alakokról) végül az általuk helyettesített dán, illetve angol jövevényszavakat, magyar jelentéseikkel együtt. Abban az esetben, amikor a magyarban is az angol jövevényszót használjuk, a magyar jelentést nem írtam le. Rövidítések: d = dán, a = angol, fr = francia, izl = izlandi.

Média

fjølmiðil (< izl) < *fjøl-* 'több'+ *miðla* 'közvetít'+ *-l* 'deverbális főnévképző: eszköz'; d *massemedium* 'tömegkommunikációs eszközök'

ljómfløga < *ljóma* 'hangzik' + *fløga* 'szénakazal vízszintesen vágott, összepréselt szelete'; a *compact disk* 'CD'

farrøðil < *fara* 'utazik' + *røða* 'beszél' + *-l* 'deverbális főnévképző: eszköz'; d *mobiltelefon* 'mobil telefon'

fjarsemil < *fjar-* 'táv-' + *sama* 'ugyanaz' + *-l* 'deverbális főnévképző: eszköz'; *a. telefax* 'telefax'

sjónband < *sjón* 'látás' + *band* 'szalag'; *a. videotape* 'videokazetta'

skálkampur < *skál* 'tál' + *kampur* '(macska)bajusz > antenna'; *d. parabolantenne* 'parabolaantenna'

Számítástechnika:

fartelda < *fara* 'utazik' + *telda* 'számítógép'; *a. lap top computer*

kunningartøkni < *kunning* 'közlés, közzététel' + *tøkni* 'eszköz'; *d. informationsteknologi* 'információtechnológia'

leitil < *leita* 'keres' + *-l* 'deverbális főnévképző: eszköz'; *a. search engine* 'keresőeszköz'

markamót < *mark* 'jel' + *mót* 'találkozás'; *a. interface*
málteld < *mál* 'nyelv' + *teld* 'számítástechnika'; *a. computational linguistics* 'számítógépes nyelvészet'
náptak < *nápa* 'elcsen' + *tak* 'vétel'; *d. piratkopi* 'kalózmásolat'
ritbúnaður < *rita* 'ír' + *búnaður* 'ház a hozzá tartozó ingóságokkal'; *a. software*
rættstavari < *rættur* 'helyes, igaz' + *stava* 'betűz'; *a. spellchecker* 'helyesírás-ellenőrző'
samgildur < *sam-* 'ugyanaz' + *gildur* 'vonatkozó, érvényes'; *a. analog*
sjóndarleiki < *sjónd* 'látvány' + *-leiki* 'denominális főnévképző'; *a. virtual reality* 'virtuális valóság'
teldusníkur < *telda* 'számítógép' + *sníkja* 'beoson' *a. hacker*
tólmenni < *tól* 'eszköz' + *menni* 'emberi erő'; *a. robot*
uppvørpa < *upp* 'fel' + *vørpa* 'célbadobásra való kő'; *a. overhead projector* 'írásvetítő'
vevkagi < *vevur* 'szövet' + *kaga* 'utánanéz' + *-i* 'főnévképző'; *a. web browser* 'internetböngésző'

Írásjelek
skák < *skák* 'meredély'; *a. slash* 'függőleges vonal'
framskák < *fram* 'előre' + *skák* 'meredély'; *a. forward slash* 'dőlt vonal'
hornklombur < *horn* 'sarok' + *klombur* 'hajókészítésnél használatos szorítószerszám'; [ ] 'szögletes zárójel'
klovaklombur < *klovi* 'a tűzből tárgy kiemelésére alkalmas csipesz' + *klombur* 'hajókészítésnél használatos szorítószerszám'; { } 'kapcsos zárójel'

Közlekedési eszközök
føtil < *føtur* 'lábak' + *-l* 'deverbális főnévképző: eszköz'; *d. pedal* 'pedál'
tvíkilja < *tví-* 'két-' + *kjølur* 'uszony'; *d. katamaran* 'katamarán'
stoytkoddi < *stoyta* 'ütközik' + *koddi* 'párna'; *a. airbag* 'légzsák'
skyndil < *skynda* 'siet' + *-l* 'deverbális főnévképző: eszköz'; *a. speeder* 'kuplung'

Közlekedés
dvalarviki < *dvali* 'téli álom, szunyókálás' + *viki* 'szeglet, kiszögellés'; *d. rasteplads* 'pihenőhely'
kjørklingra < *kjør* 'a település legjobb része' + *klingra* 'kör'; *d. rundkørsel* 'körforgalom'

Sport
brimfjøl < *brim* 'hullámverés' + *fjøl* 'deszka'; *a. surfboard* 'szörfdeszka'
fagnaður < *fagnaður* 'öröm, boldogság'; *d. festival* 'ünnepség, fesztivál'
gosbað < *gos* 'kitörés' + *bað* 'fürdő'; *d. boblebad, spabad, a. jacuzzi* 'pezsgőfürdő'
graslíki < *gras* 'fű' + *líka* 'hasonló'; *d. kunstgræs* 'műgyep'

gyrðislop < *gyrði* 'rugalmasság' + *lop* 'ugrás'; *a. bungy jump*
hornabóltur (< izl.) < *horn* 'sarok' + *bóltur* 'labda'; *a. baseball*
stórkapping < *stórur* 'nagy' + *kapping* 'verseny'; *a.(fr.) grand prix*

Háztartás
erbylgjuovnur < *er-* 'nagyon' + *bylgja* 'hullám' + *ovnur* 'sütő'; *d. microbølgeovn* 'mikrohullámú sütő'
hvirla < *hvirla* 'forgószél'; *a. food processor*
roykkápa < *royk* 'füst' + *kápa* 'ruha, szövet'; *d. emhætte* 'szagelszívó'

Nemi élet
klæðsskiftingur < *klæði* 'ruhadarab' + *skifta* 'cserél' + *-ingur* 'főnévképző: vmilyen tulajdonsággal rendelkező ember'; *a. transvestit* 'transzvesztita'
samkyndur < *sam-* 'ugyanaz, együtt' + *kyn* 'nem' + *-dur* 'denominális melléknévképző'; *d. homoseksuel* 'homoszexuális'
hinskynd < *hin* 'másik' + *kyn* 'nem' + *-d* 'denominális főnévképző'; *d. heteroseksualitet* 'heteroszexualitás'

Fizetőeszköz
evra (= izl) *euro*
eka (= izl) *ecu*

Tudomány
*fagurheit*i < *fagur* 'szép' + *heiti* 'elnevezés'; *d. eufemismus* 'eufemizmus'
fornyrði < *forn-* 'nagyon régi' + *-yrði* 'szó'; *d. arkaisme* 'archaizmus'
yrkorð < *yrki* 'munka, szakma' + *orð* 'szó'; *d. term* 'szakszó'

Egyéb
afturtrá < *aftur* 'vissza' + *trá* 'vágyakozás'; *d. nostalgi* 'nosztalgia'
burðardyggur < *burður* 'vitel, cipelés' + *dyggur* 'képes'; *a. sustainable* 'fenntartható'
hugborin < *hugur* 'gondolat, elme' + *borin* 'született'; *d. fiktiv* 'kitalált'
íelvi < *í* 'benne' + *elvi* 'erősség, képesség'; *d. instinkt* 'ösztön'
samskifti < *sam-* 'együtt, ugyanaz' + *skifti* 'csere'; *d. kommunikation* 'kommunikáció'
skilmarka < *skil* 'elválasztás, jelölés' + *marka* 'megjelöl'; *d. definere* 'definiál'
skilvísi < *skil* 'elválasztás, jelölés' + *vísi* 'mód'; *d. logik* 'logika'
úthendi < *út* 'ki' + *hendur* 'kezek' + *-i* 'főnévképző'; *a. handout*
verkætlan < *verk* 'mű' + *ætlan* 'szándék'; *a. project*

A feröi ortográfia alakulása

Jakobsen:
Mi**kj**enes hev**u**r **ættir** manna sögn **vere** flotåiggj. **A**in mä**v**ur **y Sörváje**, sum javnlia ró**e** út, r**a**ddist i**dl**a **störkvälenar** úte á **häve**, o **ä**v t**y** hann ikk**je åtte** bä**v**ur **á** st**i**ggja t**ai**r **vi**, h**æi**e ha**nn** til t**æ**ss tarvsmikj**o**, sum hann kasta**je y** sj**æ**gvin, tá **y kvä**lir vór**o** n**ä**r staddir bát**e**nu**n**.

Hammershaimb:
Mi**k**ines hevir **eftir** manna søgn **verið** flot**o**yggj. **E**in m**a**ður **í Sørvági**, sum javnli**g**a ró**ði** út, ræddist i**ll**a **stórhvalirnar** úti á **havi**, og **a**v t**í** at hann ikk**i átti** bævur **at** st**y**ggja t**ei**r **við**, h**evði** ha**n** til t**e**ss tarvsm**y**kj**u**, sum hann kasta**ði í** sj**ó**gvin, tá **ið hva**lir vór**u** n**æ**r staddir bát**i**nu**m**.

Broyting:
Mi**k**ines hev**i**r **ettir** manna søgn **verið** flot**o**yggj. **E**in m**a**ður **í Sørvági**, sum javnli**g**a ró**ði** út ræddist i**dl**a **stórkvalirnar** úti á **havi**, og **a**v t**í** at hann ikk**i átti** bævur **at** st**i**ggja t**ei**r **við**, h**evði** ha**nn** til t**e**ss tarvsmikj**u**, sum hann kasta**ði í** sj**ó**gvin, tá **ið kva**lir vór**u** n**æ**r staddir bát**i**nu**n**.

Fordítás (szó szerint):
A legenda szerint Mykines valaha egy úszó sziget volt. Egy sørváguri ember, aki rendszeresen járt halászni, nagyon megijedt a nagy bálnáktól a tengeren, és mivel nem volt nála hódzsír, hogy elijessze őket, helyette bikatrágyát dobott a tengerbe, amikor a bálnák a hajó közelében voltak.

Irodalom

Bartha Csilla (1999), A kétnyelvűség alapkérdései. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
Hagström, Björn (1977), The Faroese Language. Faroe Isles Review. 2/1. Bókagarður Tórshavn. 31–37.
Hagström, Björn (1984), Language contact in the Faroes. In: Scandinavian language contacts. 171–189. Cambridge University Press, Cambridge.
Hagström, Björn (1989), Language reform in the Faroe Islands. In: Fodor – Hagége (szerk.): Language reform. Vol. IV. 431–457. Helmut Buske Verlag, Hamburg.
Hammershaimb, Venceslaus Ulricus (1891), Færøsk Anthologi Vol. I–II. Koppenhága.
Jakobsen, Jakob (1898–1901), Indledning. In: Færøsk folkesagn og æventyr. Koppenhága.
Jacobsen, Jakob – Matras, Christian (1961), Føroysk-donsk orðabók. Føroya Fróðskaparfelag, Tórshavn.

Nauerby, Tom (1996), No nation is an island. North Atlantic Monographs. 3. North Atlantic Publications. Aarhus University Press, Århus.

Petersen, Hjalmar – Staksberg, Marius (1995), Donsk-føroysk orðabók, Føroya Fróðskaparfelag, Tórshavn.

Poulsen, Jóhan Hendrik Winther (1974), M. A. Jacobsen og Chr. Matras: Føroysk – donsk orðabók. Eykabind/Supplementsbind. Føroya Fróðskaparfelag, Tórshavn.

Poulsen, Jóhan Hendrik Winther (1980), The Faroese language situation. In: Haugen – McClure – Thomson (szerk.), Minority languages today. 146-151. University Press, Edinburgh.

Poulsen, Jóhan Hendrik Winther (1990), Nøkur Teldorð. Føroyska málnevndin og Fróðskaparsetur Føroya, Tórshavn.

Poulsen, Jóhan Hendrik Winther et al. (1998), Føroysk Orðabók. Føroya Fróðskaparfelag, Tórshavn.

Simonsen, Marjun (1999), Føroysk málrøkt. Kézirat.